

CONTACTDAGEN WINTER 1974/1975

(2)

In het juni-nummer van „Rat en Muis” is een begin gemaakt met het verslag van wat er besproken is op de contactdagen en van wat er aan problemen leeft bij de bestrijders van het ongedierte.

Waren in het eerste gedeelte de vuilstortplaatsen aan de orde, uit het nu volgende gedeelte blijkt dat bij de discussies vele vragen over andere onderwerpen werden afgevuurd. Naar aanleiding van die vragen is hieronder een aantal van de meest voorkomende onderwerpen in het kort weergegeven.

B. Andere problemen

Resistentie?

Het is mogelijk dat door slechte resultaten de indruk wordt gevestigd, dat een rattenpopulatie een zekere mate van resistentie heeft kunnen opbouwen tegen de werking van cumarine. De oorzaak van een slecht resultaat is meestal dat er gedurende lange tijd te kleine hoeveelheden vergiftigd lokaas zijn uitgelegd, waardoor de ratten behalve het lokaas, nog ander voedsel zullen consumeren., zodat herstel intreedt. Het is echter ook mogelijk, dat de ratten voedsel tot hun beschikking hebben, dat vitamine K bevat, waardoor de werking van cumarine geneutraliseerd wordt. In zulke gevallen dient contact te worden opgenomen met onze afdeling, zodat een intensieve bestrijdingsactie kan worden ondernomen met gebruikmaking van andere anti-coagulantia of wellicht zelfs van acuut werkende giften.

Zwarte ratten en huismuizen zijn wat minder gevoelig voor anti-coagulanten, zodat het resp. 6 à 8 en 8 à 10 dagen kan duren voordat het gif effect heeft.

Ziekte van Weil

De ziekte van Weil wordt veroorzaakt door bacteriën, die onder meer bij de bruine rat aanwezig kunnen zijn in de nieren. De rat is daarbij drager zonder zelf ziek te worden.

De bacteriën worden uitgescheiden via de urinewegen; dit betekent dat niet alleen voorwerpen en levensmiddelen, maar ook water besmet kan worden. Contacten met door ratenurine verontreinigd water, kleine plasjes langs waterkanten of op het erf van een boerderij en ook modder vormen de voornaamste besmettingsbronnen. De besmetting kan plaats vinden tijdens het zwemmen, waarbij de bacterie via de slijmvliezen of via een open wondje het lichaam binnendringt. Bij het lopen op blote voeten bestaat het gevaar dat besmetting via wondjes of kloofjes plaatsvindt. Er is zelfs een geval bekend van iemand die een levende rat had gevangen die uit angst op de voet van die persoon urineerde waardoor bacteriën door de huid heendrongen; de ziekte na de besmetting had een dodelijk verloop. Ratten en muizen kunnen ook op het land urineren.

Honden die naar ratten snuffelen, kunnen op die manier besmet raken. In Drente zijn onlangs gevallen van de ziekte van Weil bij honden geconstateerd, waarbij besmetting via de hier genoemde weg niet uitgesloten moet worden geacht.

Permanent wateronderzoek op het voorkomen van bacteriën is niet mogelijk. Als stelregel moet altijd gelden: water waarin ratten voorkomen is bij voorbaat verdacht.

De tijd die verloopt tussen de besmetting en het uitbreken van de ziekte is 10–14 dagen. De ziekte heeft in het eerste stadium een griepachtig karakter (hoge koorts, rillerigheid, e.d.). Geelzucht treedt op in een verder gevorderd stadium. Bij een tijdige en juiste diagnose kan de ziekte worden genezen. In Nederland komen nog steeds elk jaar weer tientallen gevallen van de ziekte van Weil voor.

Weringsmaatregelen in huizen

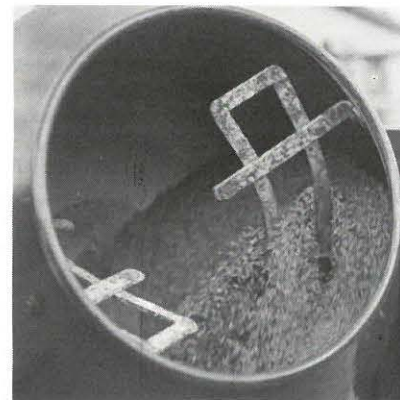
Het kan voorkomen dat ratten of muizen zich in huizenblokken verplaatsen van de ene woning naar de andere. Zij doen dit dan via doorvoeropeningen van verwarmingsbuizen of van kabels of leidingen van gas, licht of water. De dieren kunnen zich vaak toegang tot de huizen verschaffen via kapotte rioleringen of slecht afgewerkte fundamenten en losse stenen e.d. De gaten waar de leidingen etc. worden doorgevoerd dienen te worden gedicht, bij voorkeur met sneldrogend cement, omdat vochtig cement door rat of muis kan worden weggeknaagd. Dakbeschietingen en tempexisolaties vormen een ideale nestelplaats. De dieren eten het genoemde tempexmateriaal niet, maar knagen er gangen in. Ook hier dient te worden nagegaan via welke weg de dieren zich toegang tot die ruimte hebben verschaffen en dienen de desbetreffende openingen te worden gedicht.

In slechte staat verkerende doorvoeropening

Mengmolen

Om te bereiken dat het lokaas altijd vers is en dus aantrekkelijk voor de ratten, verdient het aanbeveling om dit zelf te mengen. Daarvoor kan het beste worden gewerkt met een zelfgeconstrueerde molen (voorbeelden in „Rat en Muis” van augustus 1967 en oktober 1973) of een betonmolen („Rat en Muis” van december 1969). Om te voorkomen dat het curaminepoeder stuift, kan de haver het beste eerst met slaolie worden vermengd (25 kg met 1 liter) en daarna met 1 ¼ kg poeder. Om het stuiven volledig tegen te gaan plaatse

men een deksel op de molen. Voeg vooral niet méér cumarinepoeder toe dan het mengvoorschrift aangeeft, want dat verhoogt de dodende werking van het gif niet, en bovendien wordt het lokaas daardoor onaantrekkelijker.

Een zelf geconstrueerde mengtrommel dient zodanig te worden vervaardigd, dat de trommel gemakkelijk kan worden schoongemaakt. Deze gaat anders ranzig ruiken en die geur wordt overgebracht op het lokaas, hetgeen onaantrekkelijk is voor de ratten.

In het algemeen moet er niet te veel lokaas worden aangemaakt; bewaar het niet langer dan 1 à 2 weken, anders droogt het uit of wordt de olie ranzig. Zo mogelijk koel bewaren.

Bestrijding in riolen

Een groot aantal klachten betreffende overlast van ratten is terug te voeren tot mankementen in de huisaansluitingen op het riool en bij de hemelwaterafvoer. Deze lekken dienen te worden opgezocht en hersteld. De regenpijpen kunnen van boven worden afgesloten met bolroosters.

Het is wenselijk in de riolen permanent bestrijdingen uit te voeren. Dat zulke bestrijdingen zin hebben en resultaten opleveren, is doorgaans af te leiden uit een vermindering van het aantal klachten van overlast, soms wel tot 50%, na het begin van een dergelijke bestrijdingsactie. De meest simpele bestrijdingsmethode bestaat uit het aanbrengen van vetbollen, aan een ijzerdraad opgehangen in het riool. Voor de stevigheid is eerst een prop gaas of ijzerdraad gemaakt, welke in de vetbollen wordt ingesmolten. De samenstelling bestaat uit schapennivert en cumarine in de verhouding 19 kg vet - 1 kg cumarine.

Bestrijding van ratten in het riool vermindert het aantal klachten van overlast.

Het gebruik van haver, mais, o.d. in deze vetbolletjes heeft het nadeel dat dit lokaas gaat zwellen door kiemen, waardoor het uit de bol valt.

Een methode die het overwegen waard is, werd door de heer Helder van de gemeente Wageningen op de contactdag te Arnhem gedemonstreerd. De beschrijving van dit als een silo werkende voerkistje vindt men in ons nummer van juni van dit jaar.

Komen de ratten via het waterslot van de closetpot in huis, dan is de aangewezen methode: bestrijding via het riool.

Nieuwbouw

Her is een bekend feit dat bij vele nieuwbouwprojecten de ratten eerder gehuisvest zijn dan de bewoners. Veelal is dit te wijten aan de slordigheid van de bouwvaklieden, die afval her en der verspreid laten liggen en de resten van hun maaltijd achteloos op het terrein weggooien. Daarom verdient het aanbeveling om elk nieuwbouwproject te bezoeken, bij de opzichter aan te dringen op het plaatsen van een container en te wijzen op het altijd aanwezige gevaar van invasies door ratten.

Kosten rattenbestrijding

De wijze waarop de kosten van ratten/ongediertebestrijding worden doorberekend is afhankelijk van het beleid van de gemeenten. Er zijn (gelukkig) slechts weinig gemeenten die de kosten van het voorrijden en van het lokaas in rekening brengen. In die gemeenten

zullen de inwoners meestal slechts in uiterste noodzaak, als de ratten met tientallen worden gezien, melding maken van overlast. Vele gemeenten brengen een gering bedrag in rekening voor de kosten van het uitgelegde lokaas. In vergelijking tot de voorgaande procedure levert dat alweer een procentueel hoger aantal meldingen op.

De meeste meldingen krijgt men indien de bestrijding kosteloos geschiedt. Vooral als wordt overgeschakeld van kostprijsberekening naar kosteloos bestrijden zal, althans zeker in het begin, het aantal klachten van overlast toenemen. Na een intensieve bestrijding zal dit aantal natuurlijk weer teruglopen.

De kostenberekening loopt dan via de gemeentebegroting, waarbij als vuistregel een bedrag van f. 0,80 of f. 1,— per inwoner per jaar wordt uitgetrokken.

Het verdient de voorkeur laatstgenoemde procedure te volgen, gezien:

1. de betere resultaten die men verkrijgt indien een goed opgeleide bestrijder de belangen behartigt, zelf initiatieven neemt en niet alleen maar klachten in behandeling neemt;
2. het grotere aantal meldingen als bekend is dat de bestrijding kosteloos is.

Veldmuizen, woelratten, huismuizen

Het belang van een bestrijding van veldmuizen in een vroegtijdig stadium en van een voortdurende controle op hun aanwezigheid vooral in graszaadpercelen en fruitboomgaarden, werd in een apart artikel uiteengezet in het juninummer 1975 van „Rat en Muis”.

Wordt de aanwezigheid van woelratten meestal niet als storend ondervonden, in boomgaarden, kwekerijen, bollenvelden, volkstuinten e.d. veroorzaken ze vaak aanzienlijke schade. Voor de leefwijze en bestrijding van de woelrat leze men het artikel elders in dit nummer.

Bij bestrijding van huismuizen met haver en cumarine moet rekening worden gehouden met het feit dat de muizen hiervoor minder gevoelig zijn dan de bruine rat en dat het dientengevolge langer — 8 à 10 dagen — duurt, voordat resultaten worden verkregen. Er dient dus voldoende lokaas te worden uitgelegd, omdat bij herhaaldelijk te geringe opname herstel intreedt en dus succes uitblijft. Indien men ook bij ruime uitleg geen succes heeft, kan worden bestreden met een acuut werkend gif op basis van crimidine in de vorm van muiszantarwe.

Gemeenteverordening en opleiding

Voor het geval er gemeenten zijn, die (nog) geen ongediertebestrijder in dienst hebben of geen verordening hebben opgenomen omtrent de bestrijding van ongedierte doch wel overwegen een gerichte bestrijding uit te voeren, is onze afdeling bereid hieromtrent te adviseren. Geadviseerd kan worden omtrent de organisatie, voorts kan de ambtenaar welke met de bestrijding wordt belast, ter zake worden geïnstrueerd. Deze instructie bestaat uit een theoretische en praktische opleiding gedurende een of meer dagen en de daarbij benodigde documentatie.

Voor wat betreft de wettelijke zijde van de bestrijding, wijzen wij op de model-bouwverordening, waarin bepalingen zijn opgenomen omtrent bestrijding van ongedierte.

Identiteitsbewijs

Een identiteitsbewijs dat nodig is voor legitimatie bij de aanschaf van bestrijdingsmiddelen, kan worden verkregen bij de plaatselijke/regionale voedselcommissaris. Op dit identiteitsbewijs kan o.a. worden vermeld dat de drager met bestrijdingsmiddelen werkt (o.a. anti-coagulantia), hetgeen een waardevolle aanwijzing kan zijn bij een mogelijk ongeval.

A. Balkstra

Afd. Bestrijding van Ongedierte